

Det delte Europa i ferd med å samles

FOR FØRTI ÅR siden rullet sovjetiske stridsvogner over slettene i Ungarn og drepte folkets håp om frihet og demokrati. Om tre år er kanskje Ungarn, sammen med Polen og Tsjekkia, medlem av NATO, og litt inn i neste århundre, også av EU. Det Europa som ble delt i 1945, er i ferd med å samles.

Sovjetunionens brutale framferd i Ungarn i høstdagene 1956 opprørte alle dem som hadde håpet at Nikita Krustsjovs oppgjør med Stalin skulle føre til et tøvær i Europa. I stedet ble den kalde krigen enda kaldere. Men Ungarn var ikke det eneste landet der Sovjetunionen brukte makt. Diktatorene i Kreml brukte fysisk makt mot folkelige opprør i Polen, DDR og Tsjekkia. Det store Sovjetimperiet ble holdt sammen med makt, og det brøt sammen på grunn av IT-revolusjonen.

USAs president, Bill Clinton, har i valgkampen lovet at NATO skal utvides med land i Sentral- og Øst-Europa i 1999, samme år som forsvarsalliansen kan feire sitt 50-års jubileum. NATO blir kalt historiens mest vellykkede militære allianse, og ser ut til å spille en sentral rolle også i det Europa som vokser fram etter kommunismens og Sovjetimperiets fall.

Sovjetimperiet kunne holdes sammen med makt, vokse og bli politisk og økonomisk sterkere i det industrielle samfunnet, der grunnlaget for økonomisk framgang var en stadig større og sterkere tungindustri. Det økonomiske systemet, med Sentralkomite og Politbyrå som bestemte hva som skulle produseres hvor og til hvilke priser, fungerte så lenge det var maskinenes kapasitet som avgjorde om målene ble nådd. Og det fungerte så lenge informasjon kunne holdes ute og propagandaen ikke kunne etterprøves.

Det etterindustrielle samfunn krever selvstendig tenkende individer, enkeltmennesker med skapertrang og skaperevne. Slike fødes ikke av sentralkomiteer.

Det er et dystert 40-årsminne som markeres i disse dager, men også et som gir håp. Diktaturer varer ikke evig, eller som tsjekkerne skrev med tusj på de store «Med Sovjetunionen til evig tid»-bannerne i de dystre årene etter Praha-våren: «Ja, men ikke en dag lenger».

HIA mener

“Det er et dystert 40-årsminne som markeres i disse dager, men også et som gir håp. Diktaturer varer ikke evig.

”

110215

HA 28/10-96